

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Lvcæ Pinelli Societatis Iesv Theologi, De Virtute Sev
Energia, & admirandis Sacrosanctæ Missæ effectibus,
Libri Duo**

Pinelli, Luca

Coloniæ, Anno M.D.CVIII.

XXIII. De modo audiendi Missam, ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46295](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46295)

babilis ista sententia, modò vtramque Missam debita attentione auscultet.

Sextò quæritur: Si quis ex poenitètia, sibi à Confessario iniuncta, die Dominica Missam audire obligatus sit, potestne vnã Missam audiendo vtrique præcepto, Confessarij nimirum & Ecclesiæ, simul satisfacere? Respódeo: Et si Confessarius, ex cuius intentione dependet præsentis quæstionis solutio, semetipsum interpretatus non sit, neque ex verbis eius aut adiunctis circumstantijs colligi possit, eum habuisse intentionem obligandi poenitentem ad audiendum vnã distinctam Missam, nihilominus tamè probabilius videri, duas necessariò Missas esse audiendas. Præterquam enim quòd id est tutius, etiam accedit illud, quòd ordinariè iniungi non soleant in poenitentiam illa opera, ad quæ faciendã ex alio titulo obligamur, nisi rarò admodum, & ob euidentem causam.

De modo audiendi Missam, ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ.

CAP.

A
bito
quir
corp
vt m
Hæc
rum
affer
tra E
bus &
tus, p
non f
præf
I
fens
ingen
Miss
cerde
talis
facen
diuer
dos d
satisf
ri, v

CAP. XXIII.

AD satisfaciendum præcepto de audienda Missa diebus festis, & vt debito modo audiatur, tria præcipuè requiruntur. Primò, vt quo ad præsentiam corporalem ita prope Missæ assistamus, vt moraliter possimus dici præsentem. Hæc est communis omnium Theologorum doctrina, qui omnes vnanimiter asserunt, eum, qui tempore Missæ est extra Ecclesiam, aut domi suæ, etiamsi rebus & spiritualibus & diuinis sit intentus, præcepto tamen de audienda Missa non satisfacere: quia dici non potest, eum præsentem Missæ assistere.

Dices forsitan: fieri potest, vt præsens aliquis assistat Missæ, sed propter ingentem populi frequentiam, neque Missæ verba percipiat, neque ipsum Sacerdotem sacrificantem intueri possit, talis secundum hanc doctrinam satisfaceret præcepto, cum tamen nihil audiuerit vel viderit eorum, quæ Sacerdos dixerit vel fecerit. Respondeo, ad satisfaciendum huic præcepto non requiri, vt quod dicitur vel agitur in Missa,

K 5 videas

videas vel audias: alioquin enim, qui surdus & cæcus est, satisfacere huic præcepto non posset, quod est falsum, sed satis esse, ut eo modo quis Missæ adsistat, ut quantum in se est, aptus sit ad videndam & audiendam Missam, etsi propter impedimentum aliquod accidentale, cœremonias eius videre, vel verba percipere non possit. Unde audire Missam idem est, quod Missæ adsistere.

Secundò requiritur intentio, id est, ut quis Missæ adsistat volūtariè cum intentione & voluntate adimplendi præceptum. Hinc est, ut si quis coactus & contra voluntatem Missæ adsistat, hoc præceptum non adimpleat: præceptum enim aliquod adimplere, qualecunque id tandem sit, est actus obedientiæ, qui esse nequit absque voluntate. Qui ergo per vim & contra voluntatem Missæ adsistit, peccat, neque præcepto satisfacit. Unde S. Antoninus in 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. dicit seruos ac filios, qui à Dominis ac Pædagogis coacti Missæ adsistunt, cui alioquin non assisterent, non adimplere præceptum: quia carent intentione ac voluntate audiendi Missam:

adeo

adeo vt ad satisfactionem huius præcepti, ante omnia requiratur voluntas audiendi Missam, & intentio satisfaciendi præcepto. Hinc si quis in die festa ex deuotione sua Missam audiat, ita intra se cogitans: Nolo audiendo hanc Missam præcepto satisfacere, nequiquam satisfaciet; quia non solum caret intentione adimplendi præceptum, sed actionem insuper facit intentioni contrariam.

Quæres: Peccabitne talis? Respondeo, si propositum habeat alteram Missam audiendi ad satisfaciendum præcepto, non peccat, & obligatus est eam audire: si verò hoc propositum non habeat, neque speret se habiturum occasionem audiendi aliam Missam, grauius delinquit. Notandum verò hic est, intentionem adimplendi præceptum sufficere, si tantum sit virtualis, quæ semper præsupponitur, nisi contrarius actus appareat. Et continetur talis intentio virtualis in actu volendi audire Missam. Si quis enim ex te quærat: Quare diebus festis Missam audis? Respondebis procul dubio: vt Ecclesiæ præcepto satisfaci-

tisfaciam. Hinc si quis ex deuotione Missam audiat, nesciens ea die festum indictum esse ab Ecclesia, non est obligatus ad audiendam aliam Missam, sed satis est, si velit dūtaxat priori illa Missa huic præcepto satisfactū esse. Quinimò secundum Suárez, disput. 88. lect. 3. sufficit, si arbitretur saltem ita Ecclesie præceptum esse adimpletum.

Quid autem, si quis ingrediatur Ecclesiam, ut foeminas inspectet, adimplebitur nihilominus Ecclesie præceptum? Respondeo; Si talis simul voluntatem habeat adimplendi præceptum, & debita attentione Missæ adsistat, tum quo ad substantiam præcepto eum satisfacere. Ita tenet Medina cod. de Confess. Nauarrus cap. 21. n. 7. & Suarez loco citato. Ratio est, quòd mala ista intentio spectandi ac contemplandi mulieres, modò ne tollat debitam attentionem Missæ, non sit contraria satisfactioni præcepti. Id quod confirmatur, quia si valeret ista ratio, iam si quis Missam audiret cū intentione captandæ vanæ gloriæ, etiam præcepto non satisfaceret, quod falsum est. Dico ergo, etsi mala sit
 talis

talis intentio, nihilominus tamen, quia manet actus substantialiter bonus, adimpleri nihilominus præceptū, & morem geri Ecclesiæ.

Tertiò requiritur Attentio. Vbi notandum, Syluestri illā sententiam, qua, verbo Missa 2. q. 6. existimabat, attentionem interiorem hīc præcepto non præcipi aut imperari: quia scilicet lex humana non extendat se ad actus interiores, tanquam falsam & erroneam ab alijs esse refutatam: actus enim interior quando cum exteriori coniunctus est, etiam humano præcepto alicui potest imperari; talis est attentio, quæ cum oratione vocali, & hīc cum actu audiendi Missam est coniuncta. Idcirco illam præcipere nobis & iniungere etiam potest Ecclesia. Quod dum facit, simul etiā omnes alias prohibet actiones, quæ debitam attentionem impediunt, quales sunt dormitatio, scriptio, lectio, & similes. Iam verò attentio, quæ in audienda Missa requiritur, iuxta S. Thomam in 2. 2. q. 83. art. 13. vbi de Oratione agit vocali, triplex est. Prima, qua quis intētus est in id, quod Sacerdos celebrans dicit

ac facit, licet neq; verborū sensum, nec cœremoniarum significationem intelligat, dūmodò omnes Sacerdotis actus, tanquam sacros & ad diuinum cultum pertinentes, duntaxat contempletur ac suspiciat. Et quamuis hæc sit vltima & simplicissima attētionis species, nihilominus sufficiet ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ.

Altera attentionis species est, quando quis attendit ad id, quod verba & cœremonia Missæ significant, & hæc perfectior est prima, propterea quòd contineat commemorationem passionis Christi, redemptionis nostræ, æternæ gloriæ, & aliorum Dei beneficiorum. Hac perpauci & rari admodum vtuntur distinctè, quia paucis notæ sunt illæ significationes, in confuso verò multi eam adhibere possunt. Tertia attentionis species est, quando quis immediatè intentus est in Deum, illius bonitatem, & inñitum omnis perfectionis pelagus contemplando. Et hæc est excellentissima attentio, reliquarum duarum finis & scopus, quam vt habeant singuli anniti debent. Ad hanc quoq;

quoque illa Missæ verba nos inuitant, *Sursum corda*, quæ exigunt omnem interiorem reuerentiam, animi demissionem, ac humiliationem sub potèti manu Dei: attendendo intentis præcordijs sacra solemnia, deuotis orationibus insistendo, vt dicit Gregor. X. in Cap. Decet, de Immunitate Ecclesiarum in 6.

Hinc si quis in eiusmodi attentione à Deo rapiatur in Extesin, nihilominus hoc præceptum adimplebit, etiã si distraheretur ab omnib⁹ ijs, quæ in Missa peraguntur: quia attentio illa virtualis, quam habuit in principio, manet etiam in ipsa Extesi; secus verò est cum ijs, qui seipso voluntariè à Missa distrahunt: illa enim distractio de facto attentionem tollit, & voluntatem attendendi ad Missam interrumpit.

Reliquum nunc est, vt dubia aliqua circa attentionem occurrentia enodemus, quorum Primum est: Sitne necessarium aliquem actualiter habere vnam ex tribus hisce attentionis speciebus per totam Missam, an verò virtualis sufficiat attentio? Respondeo, non quidem necessarium esse
actua-

actualem habere attentionem, quã diu Missa legitur: hoc enim, moraliter loquendo, impossibile est, aut nimis difficile; duo tamen esse necessaria. Primò, vt quis in principio accedat ad Missam cum animo attentè eam audiendi; deinde, ne volūtariè seipsum distrahat: quibus obseruatis, superueniente aliqua distractione, manebit nihilominus attentio illa virtualis: quòd si verò voluntariè se distrahat, tum attentionem interrumpit, ac peccat.

Secundò quæritur: Si quis in principio Missæ aliquam habeat ex tribus iam dictis attentionis speciebus, poteritne is in processu Missæ ea relicta, alia attentionis specie vti? Respondeo posse; quia singulæ illarum specierũ ad debitè audiendam Missam, & satisfaciendum Ecclesiæ præcepto, sunt sufficientes. Quare cum nulla extet obligatio, qua ad hanc potius, quàm illam obligemur, liberum tuius relinquitur, quàm velit eligere ac inter sese pro animi arbitrio commutare.

Tertiò quæritur, cuiusmodi peccatum sit cum distractione audire Missam? Respondeo,

sp
In
etia
ctus
Miss
tiffi
con
bus
non
defe
tum
cere
prin
toll
à pe
mac
lijc
bus
esse
A
eue
cog
alie
occ
qua
occ
pcc

spondeo, distractionem esse duplicem: Inuoluntariam, & hæc non est peccatū, etiam si quis per totam Missam distractus sit; verbi gratia. Accedit aliquis ad Missam, eamque incipit audire attentissimè, paulo post, non animaduertens contra voluntatem, cogitat de alijs rebus ad Missam non pertinētibus; talem non peccare certum est; quia ad istum defectum non concurrit voluntas. Certum quoque est, eum præcepto satisfacere: ista enim attentio, quam habuit in principio, cum actu contrario nullo tollatur, virtualiter durat, adeo ut hic à peccato planè excusetur, donec animaduertat se à Missa distractum esse, alijsque de rebus cogitare impertinentibus eo tempore, quo maximè attentum esse conueniebat.

Altera distractio est voluntaria, quæ euenire solet, vel quia deliberatè quis cogitationes suas applicat rebus à Missa alienis; vel quia talibus se actionibus occupat, quæ mentem à Missa auertunt, quales sunt scriptio, lectio, & similes occupationes. Et talis distractio omni peccato vacare non potest, propterea quòd

quòd repugnet attentioni & reuerentiæ, quæ Missæ debetur. Dico deinde, quòd si per eiusmodi distractionem voluntariam, notabilis aliqua pars Missæ audiatur sine debita attentione, peccatum esse mortale, veluti dictum est supra: idem enim est, ac si quis partem istam notabilem voluntariè, & sine iusta causa audire intermitteret.

Hæc est vera & communis doctrina, cui quoq; aliquo modo accedere videtur Medina in Cod. de Confes. vbi dicit, si quis assistens Missæ, nihil aliud quam fabularetur, aut de rebus agat ad mercaturam spectantibus, hunc adimplere quidem præceptum quoad substantiam suam, peccare tamen cõtra præcepti finem. Suarez vbi supra, §. Ex his, falsum id esse dicit, propterea quòd attentio non sit finis duntaxat huius præcepti, sed etiam sit de eius substantia, vti supra dictum est, id quod verum est. Vnde si eiusmodi cõfabulationes aut discussus de rebus mercaturam concernentibus attentionem impediunt per totam Missam, vel notabilem eius partem, citra omne dubium peccatũ mortale

tale committitur: quia præterquã quòd ea res maximum præbeat scandalum, etiam Ecclesiæ præcepto repugnat. Soto in 4. distin. 13. quæst. 2. art. 1. in fine dicit: Confabulationes, quæ fiunt sub Missa, etsi quidem sint indecentes, non tamen dicendum propter eas aliquem transgredi præceptum Ecclesiæ, quod similiter falsum est, si tales sint confabulationes, vt in Missa debitam attentionem per partem aliquam notabilem impediunt. Vnde concludendum, confabulationes eiusmodi, quæ fiunt sub Missa, semper esse indecentes: quia contrariæ sunt reuerentiæ, tam sacræ & diuinæ actioni debitæ, excepta breui aliqua salutatione, quæ ciuilitatis ergò fieri potest, si notus aliquis ad Missam superueniat. Et si confabulationes deuotionem tollât per partem aliquam Missæ notabilem, tum peccatur mortaliter. Si verò confabulatio breuis sit; aut longa quidem, sed tamen non ita seria, vt debitam Missæ deuotionem tollat, peccatum erit veniale, nisi per ignorantiam, aut aliam aliquam legitimam causam excusetur.

Quar-

Quartò quæritur: Liceatne in Missa, quam diebus festis audire obligamur, Psalmum aut alias aliquas recitare orationes? Respondeo licere, modò ne debita Missæ attentio impediatur, simulq; cauendum esse, ne voce nimis elata Sacerdos turbetur, vel circūstantes. Quod intelligendum non modò de ijs orationibus, quæ ex propria deuotione, sed de ijs etiam, quæ ex obligatione recitantur, puta Officia; item orationes, quas ex voto recitare tenemur, aut quæ in pœnitentiam à Confessario nobis sunt iniunctæ. Satius tamen fuerit, soli Missæ intentum esse, quam qui deuotè audit, rem præstat non parui momenti. Quòd si verò orationes aliquas recitare malimus, ne ad res alias vanas & friuolas distrahamur, melius erit eas legere, Sacerdote secretas recitante; reliquū verò Missæ considerandis cœremonijs, & ijs, quæ à Sacerdote dicuntur, est impèdendum, quò scilicet omnem distractionis euitemus occasionem. Quòd si tamen aliquis, ne cœremonijs quidem intentus, à distractionis periculo liber esse nequeat, huic consultius fuerit

Offi-

Officium, aut Coronam inter audien-
dum Missam recitare.

Quintò quæritur: Sitne peccatum,
manducare prius quàm Missam audie-
ris, & si sit peccatû, cuiusmodi? Respon-
deo, aliquos in ea fuisse sententia, vt pu-
tarent, si quis in die festa ante auditam
Missam, citra causam aliquam euiden-
tem, ientaculum sumeret, eum mortale
peccatum committere: sed falluntur,
quia nullum extat præceptum, quo iu-
beantur prius Missam audire, quàm mâ-
ducare. Vnde dico, ientaculum sumere
antequam Missam audias, ex necessita-
te aut iusta aliqua causa, omnino nullû
esse peccatum. Verbi g. si quis debilita-
te stomachi laboret, vel dolore capitis,
rectè ientaculum sumere poterit, quod
erit illi vice medicamenti. Deinde di-
co, citra causam ientari, antequam
Missam audias, veniale peccatum esse,
propter irreuerentiam, quæ Deo in di-
uino hoc Sacrificio irrogatur. Hinc in
Confessionibus vt plurimum Christia-
ni hac de re, ceu de peccato, se accusare
consueuerunt. Vfus quoque & consue-
tudo sic obtinuit, vt prius Missa audia-
tur.

tur, quàm ientaculum sumatur. Quod si tamen id aliquis fecerit in cōtemptum Missæ, dubium non est, quin mortale peccatum committat.

*De his, qui Missam audire obligati sunt,
& quibus diebus.*

CAP. XXIV.

Primò, hoc præceptum non extenditur ad Infideles: Ecclesiasticū enim cū sit, eos, qui extra Ecclesiam sunt, ut Infideles, non comprehendit. Deinde etiam Infideles, quia mēbra non sunt Ecclesiæ, non sunt huius Sacrificij capaces, unde neq; isti Sacrificio adsistentes tolerantur. Secundò neq; Catechumenos hoc præceptum complectitur: nondum enim Ecclesiæ subiecti sunt, ob rationem commemoratam; puta, quia nōdum facti sunt mēbra Ecclesiæ. Hi quoque ad totam Missam non admittuntur, sed duntaxat vsq; ad Offertorium, quæ pars illorum instructioni deseruit. Tertio quoque hoc præcepto non obligantur pueri recens baptizati, quòd vsu rationis sint destituti, quo in statu nec præcepti capaces sunt, nec ad illud exequen-